
Forskningsmeldingene 2014

Innledning

I brev av 4.12.2014 ble fakultetene og Universitetsmuseet bedt om utarbeide forskningsmelding, forskerutdanningsmelding og utdanningsmelding med frist 1.4.2015, med sikte på behandling universitetsstyret i første halvår 2015. For universitetsledelsen er det viktig at meldingene har et hensiktsmessig format som sikrer effektiv rapportering og tydelig får fram satsinger og resultat, styrker og svakheter. Meldingene bør ikke være mer enn 6 sider totalt. Det er utarbeidet egne maler for meldingene der fakultetene ble bedt om å rapportere på følgende forhold:

- 1) Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmeldingen for 2013 og planer og prioriteringer for 2015.
- 2) Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- 3) Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging.
- 4) Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsinger (pågående og planlagte).
- 5) Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II.
- 6) Kort omtale av arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon2020 og annen ekstern finansiert virksomhet.
- 7) Oppfølging av fagevalueringer fra 2013.

Nedenfor gis en gjennomgang av en del trekk ved fakultetenes forskningsmeldinger. Det vises forøvrig til fakultetenes forskningsmeldinger som følger vedlagt.

Oppfølging av prioriteringer omtalt i forskningsmelding for 2013 og planer og prioriteringer for 2015

Fakultetene melder om aktiv oppfølging av strategiske planer og prioriteringer for å styrke og videreutvikle identitet og profil og synliggjøring av universitetsforskningens kvalitet og mangfold. Det arbeides målrettet med rekruttering og oppbygging av fagmiljøer med faste vitenskapelige ansatte på prioriterte fagområder. Videre pekes det på behovet for og ønsket om en økt og målrettet ekstern finansiering av forskning, og i 2015 vil søknader til SFF stå sentralt sammen med økt søkning til H2020.

Etablering, utnyttning og oppbygging av infrastruktur for forskning er sentralt for flere fakultet.

Utvikling for forskningsledere og god forskningsledelse, bl.a. gjennom særskilte program, er en prioritert oppgave ved fakultetene.

Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv – lokalt, nasjonalt og internasjonalt

Fakultetene melder om realisering av konkret faglig samarbeid, særlig med lokale partnere i Bergen og Bergensregionen. Partnerskapene spenner fra store offentlige institusjoner i helse og omsorg, til forsknings- og forvaltningsinstitusjoner samt skoleverket. Det er etablert et mangfoldig og til dels tett faglig samarbeid med industri og næringsliv innen sentrale fagområder som helse, marine fag, fiskeri, energi, medier og finans, men graden av konkret og langsiktig institusjonalisert samarbeid med industrien varierer mellom fakultetene ofte i samsvar med fagenes forskningsprofil. Fakultetene ønsker å utvikle samarbeidet med Bergen Teknologioverføring (BTO) om forskningsbasert innovasjon og kommersialisering.

Det kan synes som det internasjonale samarbeid ikke har samme grad av institusjonelt organiserte partnerskap, men har et stort og betydelig omfang som bygger på sterkt og bredt fundament på individuelle faglige kontakter, i felles forskningsprosjekt og i sampublisering.

Arbeid for å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk

Forskningsmeldingene forteller at forskningsgruppen blir konsoliderte og får en styrking gjennom nye stillinger. Det er nå opprette egne forsknings- og forskerutdanningsutvalg ved alle fakultet samt ved en del institutter. Fakultetene legger tydelig og stor vekt med på styrket lederskap gjennom egne programmer som tar opp temaer som forskningsledelse, ekstern finansiering, veiledning og infrastruktur, nettverk, formidling og forskningsstrategi.

Tverrfaglige og flerfaglige initiativ og satsninger (pågående og planlagte)

Felles for fakultetene er at tverrfaglig satsinger har utgangspunkt i deres strategiske prioriteringer og profilerte forskningsområder, men også innenfor rammen av satsinger som over lang tid har vært sentrale for Universitetet i Bergen som institusjon; som marine fag og utviklingsforskning. Særlig er dette tydelig i tilknytning til marin forskning og oppbygging av klimaforskning ved UiB.

Både nasjonal og internasjonalt ekstern finansiert forskning er en av flere pådrivere for et organisert samarbeid på tvers av fakultets og faggrenser.

Senterdannelser står sentralt i enkelte tverrfaglige satsinger, som bl.a. sentre for fremragende forskning (SFF) ved Det medisinsk-odontologiske og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Det er i denne sammenheng også naturlig å nevne Senter for konkurransepolitikk (BECCLE).

Det er forventet økt samarbeid med Høyskolen i Bergen innen MNT-fagene.

Tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå 2

Publiseringstallene som er lagt til grunn i forskningsmeldingene er CRISTIN-tall fra 2014. De formelle DBH-tallene er ennå ikke klare. Statistikken (Aksnes & Mikki 2014) viser at det er store årlige variasjoner i andel publikasjonspoeng på nivå 2.

Blant fakultetene er det stor variasjon i bruken av virkemidler for å stimulere til styrket publisering.

Det humanistiske fakultet vektlegger publisering i poenggivende kanaler i forbindelse med tildeling av interne midler, tildeling av midler til publiseringstøtte og for innvilgelse av undervisningsfri semester.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet viderefører resultatmodellen fra fakultet til institutt for å stimulere til publisering.

Det medisinsk-odontologiske fakultet deler ut priser for beste publikasjon hvert år og peker på at internasjonalt, interdisiplinært samarbeid og sampublisering med forfattere fra ulike disipliner og miljøer vil styrke publiseringen, og fakultetets økte satsing på postdoktorstillinger forventes på sikt å bidra til økt publisering på nivå II.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet går mot et nytt toppår i 2014, og ser det som viktig å motivere til publisering på høyt nivå, men det er også viktig å ta hensyn til at forskning må publiseres i de fora og den sammenhengen de passer best inn.

Det juridiske fakultet har bygget opp administrative støttefunksjoner for å styrke omfanget av internasjonal publisering, og dermed også publisering på nivå II. Fakultetet hadde et toppår i for publiseringspoeng i 2013.

Det psykologiske fakultet har et stabilt publiseringsnivå på rundt 190 publikasjonspoeng. Når det gjelder UiBs avsetning til publisering i Open Access-tidsskrifter har fakultet innvilget støtte til 42 artikler i 2014. Dette er ca. 20 prosent av en total tildeling (antall artikler) fra UiB sentralt. Fakultetet ser disse midlene som et viktig virkemiddel for å øke rekkevidde og distribusjon av forskningsresultater.

Arbeid for mobilisering og økt deltakelse i Horizon 2020 og annen ekstern finansiert virksomhet

Ekstern finansiering prioriteres ved fakultetene. Forståelsen for at ekstern finansiering er viktig for å få ekstra midler til forskning er økende, og mobiliseringen til H2020 førte til at både nye og etablerte forskere leverte søknader. UiBs task force for H2020 ga god bistand i mobiliseringsarbeidet og fakultetene har i særlig grad mobilisert for søknader til ERC. Behovet for å stimulere og motivere til søknader er fortsatt til stede og det arbeides med å utvikle gode prosesser og rutiner, selv om både søknadsaktiviteten er høy og tildelingen god. Våren 2015 har UiB den høyeste suksessrate i H2020 av norske universitetene.

I 2015 vil fakultetene også arbeide med søknader til årets SFF-utlysning. Det settes inn økte administrative ressurser på dette området for å være med å bidra til denne prioriteringen.

Avdelingsdirektørens kommentarer

Fakultetenes forskningsmeldinger fikk nytt for mat i 2014 som i hovedsak har gjort meldingene kortere, mer konsentrerte og poengterte. Formatet begrenser imidlertid meldingens rolle som en årlig selvevaluering, og en del faktiske informasjon om virksomheten og utviklingen innen viktige felt som bl.a. ekstern finansiering kan dermed fremstå som noe summarisk.

Meldingene gir likevel god informasjon og klare indikasjoner på viktige felt, ikke minst når det gjelder sammenhengen mellom vedtatte strategiske satsinger, institusjonelt og ved de enkelte fakultet, og konkrete prioriteringer. Her kan det være grunn til å peke på satsing på middelalderstudier ved Det humanistiske fakultet og satsing på klima og energi ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Den samme nære sammenheng mellom strategi, prioriteringer og konkrete tiltak er tydelige på flere områder, særlig i forhold til partnere i Bergen og på Vestlandet, der graden av institusjonalisert samarbeid er særskilt høy. I det internasjonale samarbeidet er det kollegiale kontakter og nettverk mellom enkeltforskere som fortsatt har en dominerende rolle.

UiBs hovedsatsinger de siste årene, bl.a. innen marine fag har gitt støtet til et målrettet tverrfaglig engasjement fra en rekke miljøer som trekkes med i ny og banebrytende virksomhet. Dette samarbeidet kan gi spennende faglige resultater og være et fortrinn i konkurransen om ekstern finansiering. Klimaforskningen har stor faglig bredde også utenfor naturvitenskapene. og omfatter i dag en lang rekke fagfelt, bla. innen humaniora, jus og samfunnsvitenskap.

Ekstern finansiering prioriteres høyt av alle fakultet, med særlig vekt på SFF, ERC og tematiske utlysinger i H2020.

Støtte til publisering varierer og etterlater et inntrykk av ulik praksis blant fakultetene som kan skyldes forskjeller i publiseringkultur og forskningstradisjon. Avdelingsdirektøren vil imidlertid peke på publiseringstallene som er lagt UiBs årsrapport for 2014 der det fremgår at publiseringshyppigheten er sterkt skjevfordelt på individnivå. Tall fra 2013 viser at 20 % av personalet stod for 57 % av publikasjonspoengene, mens de 50 % minst produktive kun står for 16 % av publiseringspoengene. Spørsmålet kan stilles om det er behov for å utrede institusjonelle ordninger som kan rette opp skjevfordelingen og gi ytterligere økt publisering fra UiBs forskere.

Fakultetene tar ikke opp svakheter slik det bes om i bestillingsbrevet, og gir dermed ikke et fyllestgjørende bilde av de aktuelle utfordringer som knytter seg til forskningen ved UiB.

Avdelingsdirektøren legger med dette frem fakultetenes forskerutdanningsmeldinger til orientering og anbefaler utvalget å gjøre følgende vedtak:

- 1) Forskningsutvalget tar fakultetenes forskningsmeldinger til orientering.
- 2) Utvalget ber om at fakultetenes forskningsmeldinger inngår i grunnlaget for utarbeidelsen av UiBs budsjettforslag for 2016 og brukes aktivt i utarbeidelse av tiltak og handlingsplaner fremover.

Vedlegg